

Omul de aur

Pentru publicul maghiar, numele lui Jókai Mór (1825–1904) este, categoric, garanția unei opere clasice solide și foarte îndrăgite. Aș zice că, spre deosebire de alți scriitori maghiari, numele scriitorului este bine cunoscut și cititorului român care, de pe la începutul secolului XX a avut la îndemână traduceri destul de bune.

Cunoscând romanul, știind adică acțiunea, ei, spectatorii, au fost extrem de atenți la tot ceea ce ține de spectacol: décor, costume, interpretare. Acest lucru, această teamă de a nu-i dezamăgi a funcționat și în cazul regizorului Gali László, invitat de la Debrețin, pentru a cincea oară, la Oradea. El nu și-a propus să violenteze prin nimic imaginea clasică a situațiilor atât de familiare, a personajelor știute pe de rost... din acest text, despre care scriitorul Mikzath spunea că „e frumos ca un vis al aurorii”. Dacă, totuși, spectacolul nu este unul muzeistic, acest lucru se datorează echipei, regizorului, adept al unui teatru modern dar nu „cu orice preț”, necum gratuit, scenografilor (Bölöni Vilmos și Vasilatos Janis), costumierei (Kelemen Kata), ei imaginând un cadru esențializat, alcătuit din elemente puține dar semnificative, din lumea atât de specială a romanului și a piesei (versiunea scenică este semnată de regizor), iar costumele (peste 50!) sunt superbe, pline de fantezie, frumoase, adevărate creații ale modei sfârșitului de secol XIX și, ce-i drept, purtate cu eleganță de actrițe.

Dar, înainte de orice, linia modernă a spectacolului o dă jocul actorilor, hotărâți să renunțe pentru totdeauna la jocul vetust, la gestul larg, demodat, la inflexiunile demagogic-retorice, la emfază...

Într-adevăr, în fața spectatorilor se perindă, în mult prea cunoscutele aventuri ale eroului Timár Mihály, o galerie de personaje cu biografii deloc obișnuite. Din relația cu ele, Timár iese mai bun, mai înțelept, în fond „un om de aur”, abia după ce nu mai este...bogat. Sufletește însă și el se îmbogățește, iar dragostea adevărată îl face cu adevărat bun. Actorul Medgyesfalvy Sándor – nume de referință al trupei orădene – a creat un Timár așa cum, bănuiesc, și l-au imaginat cititoarele cărții: frumos, cu un șarm aparte, sensibil, cu un dezvoltat simț al dreptății. Dar, om totuși, neocolit de mici păcate și greșeli omenști, ceea ce-l face încă mai agreabil. Relațiile cu femeile din preajma lui, cu *Timea* (Fodor Réka joacă nuanțat, are misterul femeii arabe, rezerve și candori neobișnuite, o senzualitate tipic orientală), cu *Tereza*, femeia aprigă (Csiky Ibolya are forță, are o gingășie și o înțelepciune specifică femeii simple, pline de bună-cuviință), cu Márton Erzébet, o *Zsafia Brazovics*, ca un filigran, minuțios compusă din credință, supunere, iubire, cu *Athalie* (căreia Firtos Edit îi împrumută, dezinvolt, propriile mici defecte, cum ar fi vocea ascuțită, dar și privirea rea, răzbunătoare, a femeii înșelate, însă imposibil de îngenuncheat). Și, în fine, relația cea mai plină de gingășie cu micuța și simpatica țărăncuță *Noemi*, pe care Timár o iubește sincer și dezinteresat și primește din partea ei un devotament fără granițe și o dragoste curată. Gajai Agnes este o *Noemi* pe care chiar o crezi, ea are o evoluție firească, e romantică, dar jocul ei e sensibil și nu lasă loc notelor melo...

Kardos M. Robert, îmi dau seama, urmărindu-i jocul de un an–doi, abordează cu seriozitate orice rol, indiferent de dimensiunea lui. Kascuka al său e nuanțat, are mai multe fețe, e greu să-l ghicești de la început și acest lucru îi conferă complexitate.

Să spunem că și muzica a fost aleasă bine, ea argumentând stările în care se află personajele, situații tensionate, încurcate adesea, dar reușind în final ca totul să se termine... cu bine.

Regizorul a evitat elegant nota moralizatoare a textului, reușind să „citească” piesa în cheia timpului prezent: în fond, trăim și azi momente întrucâtva asemănătoare: neliniști, singurătate, arghirofilie, pierderea identității, rătăcirii de tot felul și, mai ales, absența păgubitoare a iubirii și a mântuirii prin dragoste...

Teatrul de Stat Oradea, Trupa SZIGLIGETI – Omul de aur de Jókai Mór. Regia: Gali László. Decoruri: Bölöni Vilmos. Asistent scenografie: Vasilatos Ianis. Costume: Kelemen Kata. Muzica: Aldobolyi Nagy György. Cu: Medgyesfalvy Sándor, Hajdu Géza, Fodor Réka, Csiky Ibolya (Premiul Poor Lili), Gajai Ágnes, Ács Tibor, F. Márton Erzsébet, (Premiul Poor Lili), Firtos Edit, Kardos M. Robert, Kovács, Levente jr. Dobos Imre, Madarász Lóránt, Meleg Vilmos, Kocsis Gyula, Dimeny Levente, Molnos András Csaba, Csátlos Lóránt, Kiss Csaba, Nagy Gábor, Nagy Kinga, Kovács Enikő. Premiera: 27 februarie 2004

Oana BORȘ

„Curat... Coane Leonida!”

Pentru Teatrul „Anton Pann” din Râmnicu Vâlcea, istoria a fost făcută, în ultimul deceniu, de spectacolul semnat de Silviu Purcărete după *Decameronul* lui Boccaccio, de prezența lui Dan Micu, ca regizor al teatrului. Acum, se pare că lupta se dă pentru o sală adecvată, un nou sediu, sistemul scenă - Casă de Cultură, de care au parte și alte teatre din țară, fiind, de altfel, impropriu. În acest sens și în această situație, chiar dacă ne agasează, ne agresează sau ne plictisește să tot aducem aminte de eforturi, ele trebuie acceptate, ca o realitate a momentului, ca o conjunctură a realizării spectacolului, cu implicații adiacente.

Fără a vedea și alte montări din repertoriul curent ale Teatrului „Anton Pann” (cu excepția celui pe un text de Doru Moțoc, *Zborul – ce fericire!*), dar privind afișele, mi s-a părut transparentă politica managerială de aici, îndreptată cu precădere către textul facil. Se joacă: *Vacanță în Guadelupa* de Pierre Sauvil și Eric Assous, *Cel care a dat colțu’* de René de Obaldia, *Simfonii de doamne și domni*, un spectacol de Alexandru Boureanu. Este o politică pe care o aplică și alți directori, întotdeauna motivată de intenția atragerii publicului. Dacă privim, însă, în curtea vecină, la Târgoviște, oraș aflat în sinonimie din punctul de vedere al infrastructurii economice și a hărții demografice, am putea spune că se poate și altfel...

Ultima premieră a Teatrului „Anton Pann” a fost însă un Caragiale: *Conul Leonida față cu reacțiunea*, cu un prolog din articolele politice ale autorului. Remus Vlăsceanu, „combatantul” revoluționar ce ne-a pregătit din foaier pentru „revoluția” pe care o va trăi Leonida, a despicat corect, la nuanță, sensul discursului politic caragialian, fără îngroșări inutile dar și fără savoare, transformându-și discursul în simplu text explicativ.

Textele caragialiene au avut din punct de vedere al exegezei literare un parcurs diferit, de la aprecierea lui Delavrancea că scriitorul este „zolist, naturalistul nostru prin excelență”, la atitudini actuale reconsiderate, ce punctează modernismul operei lui Caragiale. Tot astfel, decriptările spectacologice de astăzi actualizează, filosofează, caută subsensuri în sensuri, unele susținute, altele la voia falsei nevoi de originalitate. În această „bâlci” al interpretărilor, transpunerea scenică a piesei *Conul Leonida față cu reacțiunea*, realizată de Adrian Roman, se situează de partea „conservatorilor”. Regizorul analizează textul la nivel de relație, încercând să refacă atmosfera epocii, însă cu un firesc și o simplitate extrem de binevenită și revigorantă.